

Arusha – et evangelikalt perspektiv

Jeffrey Huseby
Generalsekretær
jhu@sjomannskirken.no

Hva er et «evangelikalt perspektiv»?

Vi mennesker går til ethvert møte ut fra vårt eget ståsted og med den bagasjen vi har med oss. Mitt møte med konferansen i Arusha må derfor ses i lys av den bagasjen jeg besitter. Spørsmålet melder seg om hva et evangelikalt perspektiv er for noe, og om jeg kan påta meg rollen som talsmann for dette perspektivet. Uttrykket «evangelikalt perspektiv» kan inneholde mye forskjellig, alt ettersom hva man er oppvokst med og hvilken tradisjon man tilhører.

Selv er jeg oppvokst i det jeg vil kalle en evangelisk vekkelseskristendom i en krysning mellom kirke og organisasjonsliv på bedehuset. Som student var jeg aktiv i studentlaget tilsluttet Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag, eller «Laget» om man vil. Mitt engasjement var særlig knyttet til en gruppe studenter som så det som sitt kall å ringe på hos studenter på Kringsjø studentby og spørre om de var interessert i å snakke om kristen tro og livssyn. Noen av oss flyttet sågar til Kringsjø studentby for å bo og leve blant mennesker som i all hovedsak ikke hadde et kristent livssyn.

Også etter studenttilværelsen, har livet bestått av mange møter med mennesker med svært ulikt ståsted i forhold til kristen tro. Jeg har arbeidet som skolelagsprest i Laget, som sjømannsprest i Dubai og som prest og prost i Den norske kirke. I alle disse stillingene har jeg vært på arenaer der det er om å gjøre å møte mennesker og deres livssyn med respekt, samtidig som jeg også har et ønske om å være et levende vitnesbyrd om den Gud jeg tror på. I forlengelsen av det, har jeg et ønske om at flere skal bli kjent med kristen tro og dens hovedperson, Jesus Kristus.

Hva er så et «evangelikalt perspektiv»? For en «evangelikal kristen» vil det mest grunnleggende kanskje være at Bibelen er Guds ord, inspirert av Den Hellig Ånd. Troen på den treenige Gud som Skaper, Frelser og Livgiver, står også sentralt. Alle personene i treenigheten har sin plass, men tyngdepunktet i forkynnelsen ligger ofte på forkynnelsen av frelse ved troen på Jesus Kristus. Frelsen i Jesus Kristus er unik og

gjelder alle mennesker og derfor har de som tror et ansvar om å gi evangeliet videre til nye generasjoner og til nye mennesker både lokalt og globalt. Det siste kalles misjon! I forlengelsen av å komme til tro, er det viktig å bli bevart i troen. Det skjer gjennom det kristne fellesskapet, deltakelse i nattverden og ved å lese i Bibelen og be daglig. Med rette kan man spørre om hva som er «evangelikalt» med dette? Er ikke dette noe alle kristne er eller bør være opptatt av?

I England opererer man med betegnelsen «evangelical» om menigheter. Ved flere anledninger har jeg spurt ulike mennesker – både lek og lærd – hva som kjennetegner en «evangelical» menighet. Det interessante er at de ikke har kunnet definere det. Det nærmeste de kommer en definisjon, er at det er menigheter som har fargerike plakater utenfor kirken og at de er opptatt av å få nye til å besøke gudstjenestene. Definisjonen er overraskende nok ikke teologisk, men uttrykk for et ønske om at flere skal bli kristne og bli innlemmet i det kristne fellesskap. Dette er da også noe jeg med min bakgrunn, kan bifalle.

Det er derfor ikke så rart at jeg som generalsekretær i Norges første misjonsorganisasjon, Det Norske Misjonsselskap (NMS), deltok på en misjonskonferanse i regi av Kirkenes Verdensråd. NMS sine fokusområder er nemlig å dele troen på Jesus, utrydde fattigdom og bekjempe urettferdighet. I tradisjonell forstand handler de tre fokusområdene om to ting; misjon, evangelisering/forkynnelse og diakoni. I NMS ønsker vi å fordele tyngdepunktet likt på disse to benene. Med den «evangelikale» bagasjen som jeg har beskrevet ovenfor, reiste jeg til Kirkenes Verdensråd (KV) sin konferanse arrangert i Arusha av kommisjonen for misjon og evangelisering, «Commission for World Mission and Evangelism» (CWME).

To bevegelser – den økumeniske og den evangelikale

Det var første gang jeg skulle delta på en konferanse i regi av KV og visste ikke helt hva som ventet meg. KV sto for meg som en stor og samlende størrelse – en slags storfamilie av alle verdens kirker – med unntak av Den katolske kirke. Min evangelikale bagasje innebar en viss skepsis ettersom en så stor sammenslutning kan miste fokus på tema som jeg fra et evangelikalt synspunkt synes er viktige. Kjennskap til KV sin historie med fokus på frigjøringsteologi, liberal teologi, feministisk teologi og annet, bidro også til en viss skepsis.

Det er imidlertid verd å merke seg at CWME ikke bare består av medlemskirkene i KV. Den katolske kirke har et assosiert medlemskap og dessuten er det mulig for misjonsorganisasjoner å være medlem av CWME. Bakgrunnen for dette er at CWME ble stiftet i 1928, en del år før KV så dagens lys. CWME besto da av kirker og organisasjoner som hadde fokus på verdensmisjon, inklusive Den katolske kirke. Da KV ble stiftet i 1948, ble som kjent Den katolske kirke ikke med. De beholdt likevel medlemskapet i CWME da CWME i 1952 gikk inn som en underavdeling i KV. Man har også videreført muligheten for misjonsorganisasjoner til å være medlem i CWME. Med unntak av Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME) er da også svært

mange – om ikke alle – de nasjonale paraplyorganisasjonene med fokus på misjon og evangelisering med i CWME.

Det er skrevet mye om historien til både KV og den evangelikale bevegelse. Her skal vi bare konstatere at der er to hovedbevegelser eller strømninger i det kirkelige landskapet; den økumeniske og den evangelikale. Den økumeniske består på globalt plan av KV og Det lutherske verdensforbund (LVF). Representanter for den evangelikale bevegelse er Lausannebevegelsen og Den evangeliske allianse. De er ikke sammenlignbare størrelser da den økumeniske bevegelse består av medlemskirker og den evangelikale av kirker, organisasjoner og enkeltpersoner. Den evangelikale bevegelsen ble til med et todelt sikte; dels som en motvekt til den økumeniske bevegelsen sin teologiske profil og dels ut fra et særegent kall til misjon og evangelisering.

Slik sett var jeg noe forutinntatt når jeg skulle delta på konferansen i Arusha. Jeg hadde imidlertid med stor interesse lest misjonsdokumentet til KV som kom i 2012; «Together towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes». Dette misjonsdokumentet ble jeg positivt overrasket over. Selv om dokumentet handler om mange ting og kunne med fordel ha vært strammere i sin form, berører dokumentet flere viktige tema sett fra et evangelikalt perspektiv. Det slås blant annet fast at hver generasjon må høre evangeliet og komme til tro og dernest at evangeliet er et universelt budskap som gjelder alle mennesker, derav behovet for verdensmisjon. «Together towards life» førte til at mange av mine forutinntatte holdninger til den økumeniske bevegelse slo sprekker. Med dette i bagasjen reiste jeg til Arusha.

«Moving in the Spirit: Called to transforming discipleship»

Konferansen i Arusha gjorde et uutslettelig inntrykk. Temaet for konferansen slo an tonen og hadde et flerfoldig sikte; at vi er kalt til forvandlet disippelskap, kalt til å la Ånden forvandle våre liv og at vi er kalt til å være disipler som er forvandlende på våre omgivelser. Dette er et tema som for en evangelikal lutheraner er midt i kjernen av det kristne livet og som handler om etterfølgelse og helliggjørelse.

Det som møtte oss var en konferanse med stor vekt på Bibel, bønn og kristent fellesskap. Hele formiddagen ble brukt til bibelundervisning, tidebønn, sang, forkynnelse og kristent fellesskap. Forkynnelsen var allsidig og kreativ. I tillegg til tale, var der allsang, korsang, kollasjer og teaterliknende opptredener. Vi satt ved rundebord, og ved mitt bord satt vi fjorten deltakere fra til sammen tolv land! Vi samtalte over bibeltekster og forkynnelsen, vi ba og delte liv. De over tusen deltakerne kom fra alle verdenshjørner og representerte alle hudfarger og nasjonaliteter. For en stivbent lutheraner uten tradisjon for ytre fakter var det en opplevelse å være sammen med så mange forskjellige mennesker fra så ulike kristne tradisjoner. I tillegg befant vi oss i Afrika. Det satte preg på både sangen og musikken, men mest rytmen og bevegelsene!

Det andre som gjorde et uutslettelig inntrykk, var alle vitnesbyrdene vi fikk del i. Både fra talerstolen, i seminarene og i samtalen rundt bordet, fikk vi høre om kristne som opplever vold, diskriminering, krig og forfølgelse. Som nordmenn har vi grunn til

en god porsjon ydmykhet når man kommer tettere på en del av tragediene som finnes rundt om på kloden og får høre om de forholdene mange mennesker lever under. Samtidig fikk vi glimt av håp gjennom historiene til mennesker som har kommet gjennom prøvelser og som nå lever bedre liv. Vi fikk også flere påminnelser om at det gode livet og livets lykke, ikke er knyttet til materiell rikdom og velstand. Kallet om å bety noe i og for sine omgivelser lokalt og globalt, lød også tydelig. Alle har noe å gi og alle har noe å bidra med. «Ingen er så fattig, at man ikke har noe å gi», sa utsendingen fra Vatikanet, biskop Brian Farwell og fortsatte: «Livet handler ikke om hva vi har, men om det vi gir».

Mange av deltakerne var geistlige kirkeledere og der var mange bispeskjorter å se. Likevel hadde man lagt vekt på at konferansen ikke bare skulle bestå av dresskledde prester. På forhånd hadde man bestemt seg for å ha kjønnskvoltering hvilket gjorde at førti prosent av deltakerne var kvinner, og i tillegg la man vekt på at en viss prosent skulle være unge deltakere. Konferansen bar naturlig nok sterkt preg av å være en økumenisk konferanse med deltakere fra de protestantiske, de ortodokse, de katolske, pentekostale og afrikanske kirkene. En svakhet var at det kun var én representant for Lausannebevegelsen, og som daværende generalsekretær i NMS var det også skuffende at jeg ikke møtte offisielle representanter fra NMS sine lutherske samarbeidskirker.

Kallet til misjon

Sett fra et evangelikalt perspektiv, tok det imidlertid for mange dager før jeg fikk opplevelsen av at jeg var på en konferanse om misjon og evangelisering. På de temabaserte samlingene og seminarene var det mye fokus på rettigheter, hiv/aids, migrasjon, diskriminering av marginaliserte, seksualisert vold som våpen i krig, likestilling og andre viktige temaer. Dette førte til en refleksjon over om dette var en misjonskonferanse som sådan. Riktig nok kan ordet «mission» på engelsk oversette med «oppdrag», men jeg hadde forventet at konferansen skulle handle om mer enn kirkens generelle oppdrag i verden.

Vendepunktet kom i to taler fjerde dagen. Det første innlegget var ved Hans Høyhet, Mor Ignatius Aphrem II fra den ortodokse kirke i Syria.¹ Han innledet med å fortelle om hva som hadde skjedd i Syria og de massive lidelsene folk der var gjenstand for. Så fortalte han om den transformasjonen hans kirke hadde vært gjennom fra i hovedsak å være en gudstjenestefeirende kirke som betjente sine medlemmer med kirkelige handlinger, til å engasjere seg i nødhjelpsarbeid for å dekke de mest basale behovene for vann, mat og ly fra borgerkrigens grusomheter. Etter dette sa han: «The mission of the church is salvation of the souls». Dette gikk rett hjem hos en generalsekretær sulteføret på innlegg om misjon og evangelisering. Hans Høyhet fortsatte med å

1 <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/keynote-address-by-his-holiness-mor-ignatius-aphrem-ii>

snakke om at Gud er kjærlighet, og at vi er kalt til å elske våre naboer. Han snakket videre om å følge Jesus, og at det å følge Jesus kunne medføre lidelse.

Det andre innlegget som vektla kallet til misjon, kom fra Vatikanets utsending til konferansen, biskop Brian Farrell.² Han gikk først langt i å erkjenne og bekjenne at vi som kirker og som kristne ofte ikke har fulgt i fotsporene til vår Mester og Herre og således ikke vært de disipler vi er kalt til å være. Han hevdet at vi mange ganger legger planer og strategier, søker makt fremfor svakhet, stoler på vårt intellekt og vår rikdom fremfor å omfavne korsets dårskap og at det er i vår svakhet vi blir sterke i nåden. Nåden ble gitt oss i svakhet, og det er i svakhet nåden gis videre. Til slutt oppfordret han oss til å vende tilbake til våre kirker og bli misjonale fellesskap som aktivt og modig tar initiativ til å dele troen, være brobyggere i ord og handling og til å være evangeliserende fellesskap fylt med glede over evangeliet.

Disse talene gir gjenklang i en evangelikal teologi, men var også ransakende påminnelser om at korset er en dårskap for verden og at Guds kraft fullendes i svakhet. Kraften og frimodigheten ligger ikke i hvor mye vi eier eller kan, men hos Gud. Derfor la de inn over oss kallet til å omfavne korset og søke Gud.

Arven etter misjonærene

Som alltid på store konferanser, så skjer der mye både i de formelle og de uformelle settingene. To ganger oppsto det en diskusjon om et interessant tema, og temperaturen ble til dels høy. Begge ganger handlet temaet om arven etter misjonærene som kom til Afrika. På den ene siden argumenterte en svart amerikaner at misjonærene hadde løpt kolonimaktens og slavehandlernes ærend, og at de hadde nytt godt av den beskyttelse og de rammevilkårene som fulgte med det.

På den andre siden innrømte en afrikansk kirkeleder at misjonærene ikke alltid hadde gjort tingene riktig, men at de i overveiende grad hadde bidratt til utvikling for de innfødte samtidig som de hadde brakt evangeliet til det afrikanske kontinentet. Han minnet om at man ikke måtte ta alle vestlige under en kam og hevdet at det i hovedsak var tre grupper av hvite som kom til Afrika: Kolonimakten, handelsfolk og misjonærene. De første kom for å kolonisere landene, de andre for å tjene penger på varer, inklusiv slavehandel. Begge disse gruppene bodde innenfor trygge murer og stolte på makten som penger og våpen gav. Den tredje gruppen var misjonærene. De utviklet mange steder skriftspråket, satte i gang med undervisning, bygget sykehus og helsestasjoner, og de delte evangeliet.

Fra et evangelikalt perspektiv gav diskusjonen mellom de to deltakerne et lite, men nyttig innblikk i holdningene til vestlig misjon selv om synspunktene kunne ha vært mer nyansert. Synspunktene gir gjenklang i det jeg også ellers møter av holdninger til misjon på det afrikanske kontinentet, der vi i Vesten ofte har et mer negativt syn

2 <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/bishop-brian-farrell-i-have-a-dream-to-share-with-you>

på vestlig misjon enn de som bor på det afrikanske kontinentet. Ordet misjon har en negativ klang i Norge og er ubrukelig i mange sammenhenger fordi det forbindes med kolonialisering, utbytting og tvang til tro. Nå skal vi ikke være naive ettersom misjonærene var barn av sin tid. Like fullt er det mye misjonærene har gjort som var bra og som førte til bedre levekår og evangeliets utbredelse. Spør man de som har vært gjenstand for vestlig – inkludert norsk – misjon, så vil de i hovedsak svare at de ikke ville ha vært den foruten.

Et kall til disippelskap

Enhver konferanse med respekt for seg selv etterlater seg et dokument som oppsummerer det konferanse-diskusjonene har handlet om, så også denne gangen. Kallet til misjon og til å dele evangeliet om Jesus Kristus med nye mennesker har en sentral plass i dokumentet. Dokumentet³ begynner med å beskrive det vi var sammen om i Arusha – Åndens gjerning, afrikansk spiritualitet, det kristne fellesskapet i Bibel og bønn – og fortsetter med å oppfordre til å vitne for verden om Guds rike som har kommet nær gjennom Jesus sitt jordeliv, korsfestelse og oppstandelse. Dokumentet peker også på de mange utfordringene vi står ovenfor i verden i dag, og den skeive fordelingen som eksisterer mellom mennesker. Deretter lister dokumentet opp en rekke områder der vi som kristne er kalt til å utgjøre en forskjell. Deriblant er vi kalt til å følge Jesus Kristus og forkynne evangeliet for nye mennesker. Dokumentet er fra mitt ståsted uttrykk for kirkens holistiske misjon i verden i dag.

Noen kritiske merknader

Sett fra et evangelisk perspektiv, var Arusha-konferansen en svært positiv opplevelse. Noen kritiske merknader kan likevel være på sin plass. Som nevnt ovenfor, burde misjonsperspektivet ha hatt en mer sentral plass. Det ble sagt lite om menneskets behov for frelse, hva vi frelses fra og hvorfor Jesus måtte dø. På en slik konferanse hadde det også vært naturlig å ha en situasjonsrapport over misjonssituasjonen, peke på utfordringene i Guds misjon i dag og åpne for en diskusjon om hvor utfordringene er størst i vår tid.

Vi hørte at vi måtte ta korset opp, men lite om det unike ved Jesus sitt kors og oppdrag. Jeg synes heller ikke det alltid kom så godt frem hva man la i de sentrale begrepene som var fremme. Det var for eksempel mye snakk om å være disippel og om disippelskap, men dette ble ikke utdypet i særlig grad ved for eksempel å trekke frem tema som daglig omvendelse og helliggjørelse.

3 <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/the-arusha-call-to-discipleship>

Konklusjon

Etter å ha vendt hjem har jeg konkludert at de fleste av mine evangelikale fordommer ble gjort til skamme under konferansen. Jeg opplevde stor vekt på forkynnelse og kristent fellesskap. Min konklusjon er at den evangelikale dreining som KV foretok ved å vedta profildokumentet «Together towards life» om misjon, ikke var et blaff. Etter mitt skjønn har KV beveget seg i retning av den evangelikale bevegelsen. Når vi i tillegg vet at Lausannebevegelsen på sin siste konferanse åpner for viktigheten av sosialt arbeid og diakoni, vitner det om at bevegelsen har tatt et skritt nærmere den økumeniske bevegelsen. En følge av denne utviklingen bør være at den norske paraplyorganisasjonen for misjon og evangelisering, NORME, bør melde seg inn i CWME. Det ville være et stort skritt i riktig retning, en retning som handler om å vise større enhet da det tross alt kun er én kristen kirke!